

УДК 811.111'373.7:050(410):004
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-3-22>

Наталія СУНЬКО,
orcid.org/0000-0002-5237-9361
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) n.sunko@chnu.edu.ua

Марія МОСКАЛЮК,
orcid.org/0009-0000-8832-113X
студентка IV курсу кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) moskalyuk.mariia@chnu.edu.ua

ПЕРЕКЛАД ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ У ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У цій статті представлений аналіз перекладу різних типів інтертекстуальної метафори в англомовному публіцистичному тексті. Під час дослідження, проведеного на матеріалі американських та британських газетних статей, розглядається класифікація та функція інтертекстуальної метафори у тексті даного типу, а також етапи та способи її перекладу.

На початку XXI століття поняття «інтертекстуальності» стає все більш вживаним прийомом у газетно-публіцистичному дискурсі. Інтертекстуальна метафора – це фігура мови, яка безпосередньо порівнює одну річ з іншою для стилістичного ефекту та на міждієвності рівні; сутність одних явищ та предметів розкривається через інші на основі їх подібності або контрасту та відтворенні цитати чи виразу з іншого тексту. Інтертекстуальна метафора є звичним терміном, проте це стало актуальною проблемою у перекладацькій діяльності, оскільки потрібно знайти спосіб, за допомогою якого вдало передати зміст інтертекстуальної метафори, та спосіб зближення газетно-публіцистичного дискурсу англійської та української мов. Цим пояснюється необхідність дослідження особливостей відтворення англомовної інтертекстуальної метафори в українському перекладі з урахуванням лінгвокультурних чинників.

У статті також розглядаються взаємозв'язки інтертекстуальності та перекладу. Визначення стратегій перекладу інтертекстуальності залежить від того, як вони сприймають інтерпретацію або трансформацію інтертекстуальних відносин у вихідному тексті, які повинні бути збережені у цільовому тексті. Дослідники інтертекстуальної метафори вважають, що для читача метафори є непомітним явищем, проте вони впливають на свідомість та особливо підсвідомість. Щоб передати правильний переклад повідомлення, перекладачу необхідно чітко розуміти значення тієї чи іншої метафори, щоб передати емоційний настрій. Варто працювати над політичним дискурсом обох мов, тобто оригіналу та перекладу.

У статті також розглядається поняття перекладацької трансформації як особливого виду міжмовного перефразування, різні підходи та думки вчених до встановлення методів перекладацьких трансформацій. Подано аналіз різних способів передачі інтертекстуальної метафори з англомовного публіцистичного дискурсу в український.

Ключові слова: інтертекстуальність, метафора, прецедентне ім'я, переклад, перекладацька трансформація.

Natalia SUNKO,
orcid.org/0000-0002-5237-9361
Candidate of Philological Sciences,
Assistant at the Department of Communicative Linguistics and Translation
Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych
(Chernivtsi, Ukraine) n.sunko@chnu.edu.ua

Mariia MOSKALIUK,
orcid.org/0009-0000-8832-113X
4th year student at the Department of Communicative Linguistics and Translation
Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych
(Chernivtsi, Ukraine) moskalyuk.mariia@chnu.edu.ua

TRANSLATION OF INTERTEXTUAL METAPHOR IN NEWSPAPER DISCOURSE

This article presents an analysis of the translation of various types of intertextual metaphor in an English-language journalistic text. During the research conducted on the material of American and British newspaper articles, the classification and function of intertextual metaphor in the text of this type, as well as the stages and methods of its translation, are considered.

At the beginning of the 21st century, the concept of "intertextuality" is becoming an increasingly used technique in newspaper and journalistic discourse. An intertextual metaphor is a figure of speech that directly compares one thing to another for stylistic effect and on an intertextual level; the essence of some phenomena and objects is revealed through others on the basis of their similarity or contrast and reproduction of a quote or expression from another text. Intertextual metaphor is a familiar term, but it has become an urgent problem in translation, as it is necessary to find a way to successfully convey the meaning of intertextual metaphor, and a way to bring together newspaper and journalistic discourse in English and Ukrainian languages. This explains the need to study the peculiarities of reproduction of the English-language intertextual metaphor in the Ukrainian translation, taking into account linguistic and cultural factors.

The article also examines the relationship between intertextuality and translation. The definition of intertextual translation strategies depends on how they perceive the interpretation or transformation of intertextual relations in the source text that must be preserved in the target text. Researchers of intertextual metaphor believe that metaphors are an invisible phenomenon for the reader, but they affect the consciousness and especially the subconscious. In order to convey the correct translation of the message, the translator must clearly understand the meaning of this or that metaphor in order to convey the emotional mood. It is very important to work on the political discourse of both languages, that is, the original and the translation.

The article also examines the concept of translation transformation as a special type of interlanguage paraphrasing, different approaches and opinions of scientists to establish methods of translation transformations. An analysis of various ways of transferring intertextual metaphor from English-language journalistic discourse to Ukrainian is presented.

Key words: *intertextuality, metaphor, precedent name, translation, translation transformation.*

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці та перекладознавстві проблема вивчення та дослідження інтретекстуальної метафори (далі – ІМ) посідає одне з провідних місць. Воно потребує подальшої розробки теорії та практичного аналізу під час перекладу.

Аналіз досліджень. Багато лінгвістів та теоретиків займаються дослідженням поняття метафори, наприклад А. Гавриляк (Гавриляк, 2013), Т. Єщенко (Єщенко, 2009), О. Лисенко (Лисенко, 2017), Ю. Шепель (Шепель, 2017) та ін. Проте поняття ІМ ще досі залишається загадкою.

Поняття інтертекстуальності науковці пояснюють по-різному. Найбільш прийнятним є визначення Т. Єщенко, яка розглядає інтертекстуальність як одну з основних категорій тексту: «Інтертекстуальність – текстова категорія, що полягає у властивості словесного витвору відтворювати чуже мовлення у формі цитувань, алюзій, ремінісценцій, переказів, дописувань, відгуків тощо» (Єщенко, 2009: 183).

Чимало дослідників перекладу пропонують різні стратегії у підході до перекладу інтертексту. Лоуренс Венуті (Venuti, 2009) вважає, що переклад інтертексту та його інтерпретації на іншу мову є справою нереальною. Він стверджує, що не можливо передати культурне значення мови оригіналу, тобто інтертекстуальність втрачається в процесі перекладу.

На його думку, під час перекладу створюється коментар або своєрідний інтертекстуальний зміст, який є характерним для мови перекладу, але

зовсім не зрозумілий мові оригіналу. Цей процес він називає інтерпретацією або трансформацією.

Натомість С. Шаффнер (Schaffner, 2012) розглядає використання таких стратегій перекладу, які будуть враховувати міжкультурні відмінності, особливо переклад політичних виступів чи статей. На його погляд, найкращим варіантом є буквальний переклад, і за допомогою нього можна не переживати про неправильне тлумачення тексту. Крім цього, потрібно приділяти особливо увагу перекладу інтертекстових посилань, щоб не зробити помилок під час інтерпретації.

Іншою стратегією перекладу інтертекстуальності є семіотичний функціональний підхід. Хатім і Мейсон (Hatim, Mason, 1990) вважають, що існує два види інтертекстуальності: активна та пасивна. Активний тип служить вимогам переконань за межами тексту, а пасивний – внутрішній узгодженості тексту.

З їхньої точки зору, інтертекстуальність: “*not some static property of texts*” (не є якоюсь статичною властивістю текстів), а скоріше її “*best viewed in terms of semiotic system of signification*” (краще за все розглядати з погляду семіотичної системи значення).

З іншої сторони, Н. Алаві (Alawi, 2010) вважає важливим особливу підготовку перекладачів для здійснення професійних та точних перекладів інтертекстів. Він самостійно досліджує цитування та алюзію у перекладі з різних мов. Таке повторення створює текстові шаблони, з якими перекладачі повинні ознайомитися як у вихідному

тексті, так і в цільовому тексті для забезпечення більш ефективного і своєчасного перекладу, *“every stretch of language is likely to recur”* (кожен відрізок мови, ймовірно, буде повторюватися).

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що визначення стратегій перекладу інтертексту залежить від того, як вони сприймають інтерпретацію або трансформацію інтертекстуальних відносин у вихідному тексті, які повинні бути збережені у цільовому тексті.

Мета статті полягає у визначенні місця газетно-публіцистичного дискурсу та труднощі при перекладі, розгляд інтертекстуальної метафори як об'єкта перекладацьких трансформацій, особливості перекладу інтертекстуальних метафор в англійському газетно-публіцистичному дискурсі. Відповідно до поставленої мети були визначені основні **завдання**: з'ясувати зміст поняття «інтертекстуальність» та його різновиди; дослідити взаємозв'язок інтертекстуальності та перекладу; розглянути способи передачі інтертекстуальної метафори при перекладі; довести важливість дослідження інтертекстуальної метафори у контексті газетно-публіцистичного дискурсу англійської мови та способів її перекладу.

Для досягнення мети потрібно врахувати такі **етапи**: підбір потрібного матеріалу дослідження: англійські та американські політичні газети за останні 3 роки (2019–2022 рр.); пошук всіх ІМ в текстах статей і поділ їх на класифікацію; переклад отриманих метафор; аналіз отриманих результатів.

Для того, щоб правильно відслідкувати шляхи відтворення ІМ при перекладі на українську мову англійського ГПД, розглянуто політичні тексти британської газети *“The Guardian”* та американської газети *“The New York Time”* за останні три роки (2019–2021 рр.), опрацьовано 375 статей, у яких знайдено 117 прикладів ІМ.

Предмет дослідження є особливості перекладу інтертекстуальної метафори у газетно-публіцистичному дискурсі. **Об'єктом дослідження** є інтертекстуальна метафора в газетних статтях англійських періодичних видань з 2019 по 2021 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Надзвичайно актуальною є проблема взаємодії політики та мови у сучасному світі. Метою політичного газетно-публіцистичного дискурсу є формування підґрунтя для спонукування до певних дій. Наповнення публіцистичних тек-

стів інтертекстуальними одиницями свідчать про високий рівень культури мовлення. Тому неможливо обійтися без інтертекстуальної метафори для емоційного забарвлення політичних статей.

Процес інтертекстуальності метафори – це явище багатоаспектне, тому немає чіткої класифікації. Аналізуючи дослідження, виокремлено наступні види ІМ в англійському ГПД (рис. 1).

У політичних статтях можна знайти чимало ІМ, пронизаних темою історії, політики чи культури, вони містять у собі прецедентні імена. Їх використовують задля порівняння ситуацій сьогодення та подій предків, адже вживаючи їх, одразу навіюються емоції та настрої, які асоціюються із даними інтертекстуальною одиницею.

Американські політики вміло користуються даними видами ІМ, наприклад: *«And when we haven't done it, as in North Korea – let me just take one more example – in North Korea, we cut off talks. They're a member of the Axis of Evil.»* (2019 р.). – *І коли ми цього не зробили, як у Північній Кореї – дозвольте навести ще один прикла – у Північній Кореї ми перервали переговори. Вони є членами Осі Зла.* ІМ *«Axis of Evil»* викликає тільки негативні емоції та нагадування про насильство під час комуністичного режиму.

Цю фразу вперше вжив президент США Джордж Буш в 2002 році для опису режимів, які підтримували тероризм у США.

Для передачі ІМ, яка містить у собі претенденте ім'я, не обов'язково згадувати історичні події, також можна звернутися і до культури чи спортивного життя. До прикладу, *«There's a big difference between the forensic lawyer and Keir on the football pitch. If I was Keir on the football pitch I think I'd be chucked out by the Speaker.»* – *На футбольному полі є велика різниця між судовим юристом і Кіром. Якби я був Кіром на футбольному полі, думаю, мене б вигнали.*

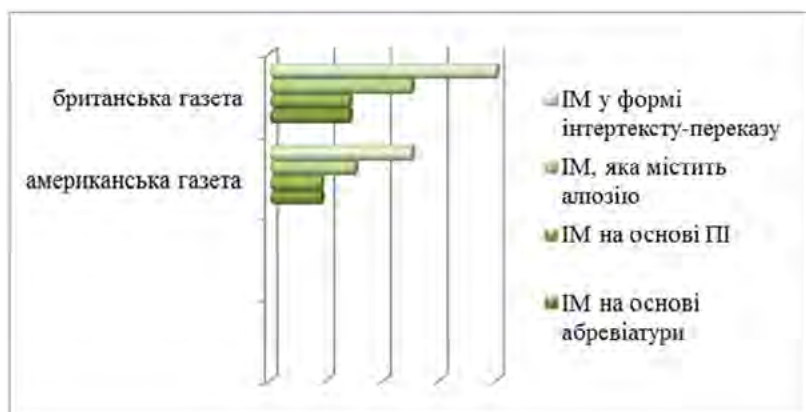

Рис. 1. Співвідношення ІМ в британському та американському ГПД

Відомий британський політичний діяч Кір Стармер, даючи одне з інтерв'ю, вдався до автобіографічної ІМ. Він хотів наголосити, що поза політикою він зовсім інша людина.

У політичному ГПД також функціонують ІМ, які оформлені у вигляді інтертексту-переказу. Як і американські, так і британські політичні діячі широко використовують такі види інтертекстуальної одиниці.

Наприклад, колишній прем'єр-міністр Великої Британії Тоні Блер під час свого призначення лицарем Найшляхетнішого Ордену Підв'язки вжив цитату короля Едварда III, яка містить у собі інтертекст-переказ: «*Shame on him who thanks this evil*» – *Сором будь-кому, хто думає про це зло.*

Ця фраза була девізом британського лицарського ордена Підв'язки, проте в теперішній час вона має прихований зміст щодо конфлікту інтересів. (Оригінал: *Honi soit qui mal y pense. French*).

Американські заголовки політичних статей також містять у собі явище інтертекстуальності, особливо у вигляді інтертексту-переказу. До прикладу, «*Where there is smoke, there is ire, and there is the Mayor's Cash*» – *Де дим, там і лють, а там і гроші мера.*

Тут перефразовано прислів'я «*Where there is smoke, there is fire*» і замінено слова «*fire*» («*вогонь*») на слово «*ire*» («*лють*»), щоб підкреслити і наголосити на тому, що куріння перестало бути популярним у теперішні часи.

Проте американські політичні представники натомість використовують ідіоми для підкреслення емоційного впливу на читача. Під час президентських виборів у 2020 році один із стратегів партії наголосив, що: «*It's going to be very, very difficult night, and Biden would "take it on the chin" if the seats is lost*». – *Це буде дуже важка ніч, і Байден «зазнає поразку», якщо це місце буде втрачено.*

Це повідомлення несло в собі підтекст на рахунок того, що Байден неодноразово пробував свої сили у президентстві, якщо бути точним – тричі. І якщо він знову не буде обраним, він остаточно програє цю битву.

Отже, для вживання ІМ у формі інтертексту-переказу потрібно не тільки використовувати цитати інших людей, а й також усталені вирази, себто ідіоми.

Низка ІМ містять у собі алюзію, тобто посилення на певний культурний, історичний чи політичний факт. Опрацьовуючи політичні статті британської газети, знайдено цікавий приклад використання даної ІМ: «*The Lib Dems have identified 30 Tory seats mostly in the south of England where they want to "turn the blue wall yellow" at the next election.*» – *Ліберал-демократи визна-*

чили 30 місць переважно на півдні Англії, де вони хочуть «змінити владу» на наступних виборах.

Уперше ця фраза була вжита лідером Ер Дейві. Він мав на меті змінити владу Ешера і Уолтона у Сурреї. Тому зараз ліберальні демократи вдалися до того ж самого порівняння, як і у 2010 році.

В американському ГПД можна знайти ІМ, яка містить натяк на алюзію, а саме в культурному аспекті. Наприклад, «*He drew parallels in the wake of the civil war and independence in 1921. It was marked as a party "in the shadow of the gunmen".*» – *Він провів паралелі на хвилі громадянської війни та незалежності в 1921 році. Її позначали як партію «в тіні озброєних».*

Дана ІМ може стосуватися епізодів фільму *The West Wing* (season 2): "In the Shadow of Two Gunmen, Part I&II" або альбому гурту *The Forecast* (2006 р.).

Ще одним цікавим відкриттям під час дослідження стала ІМ, яка оформлена у вигляді аббревіатури. Проте зустріти її можна лише в британському політичному дискурсі. «*Dominic Cummings has accused Boris Johnson of lying after No 10 denied the prime minister was warned against allowing a "BYOB (bring your own booze)" party during the first lockdown*». – *Домінік Каммінгс звинуватив Бориса Джонсона у брехні після того, як номер 10 заперечив, що прем'єр-міністр не попереджав про те, щоб дозволити вечірку «зі своїм напоєм» під час першого карантину.*

BYOB (*bring your own booze*) – це ініціалізм та аббревіатура щодо алкоголю, що означає «принесіть свою пляшку», «принесіть власну випивку» або «принесіть своє пиво». Це також може означати подібні фрази, такі як «нанести свій удар», або, коли це доречно, «принести свій власний напій».

На закінчення є підстави стверджувати, що переклад та дослідження ІМ у політичному ГПД є досить важким, але водночас цікавим та захоплюючим.

Висновки. Інтертекстуальна метафора як мовне явище зустрічається не тільки в мовленні, а й на письмі. Велике значення має її використання в політичних статтях. Кожен діяч чи політик використовує метафоричну передачу для опису різних подій та вчинків яскравими фарбами.

Актуальність даної статті визначається неоднозначністю погляду на інтертекстуальну метафору як на мовну одиницю. Основою статті були політичні статті британської та американської газет. Ця робота може широко використовуватися в наукових дослідженнях. Але новизна теми полягає в тому, що в публікаціях вперше розглядаються способи та методи перекладу такого публіцистичного феномену.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк А.П. Метафора, її природа та роль у мові та мовленні. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Філологія. Педагогіка. Зб. наук. праць*. 2013. № 2. С. 29–33.
2. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. / Т. А. Єщенко. К. : ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
3. Лисенко О. М. Метафора як об'єкт наукових студій. *Лінгвістичні дослідження*, 2017. С. 22–29.
4. Офіційний сайт газети The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/uk>
5. Офіційний сайт газети The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com>
6. Шепель Ю. А. Метафора та її семіотичний контекст: матеріали наук.-практ. семінару : тези доп. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 12–19.
7. Alawi, N. (2010). Intertextuality and Literary Translation between Arabic and English. *An-Najah Univ. J. of Res. (Humanities)*, 24(8), 2437–2456.
8. Chevalier-Karfis C. Why is Honi Soit Qui Mal Y Pense on the UK Monarch's Coat of Arms?. *ThoughtCo*. URL: <https://www.thoughtco.com/honi-soit-qui-mal-y-pense-1368779>
9. Hatim, B., & Mason, I. (1990). *Discourse and the translator*. New York : Longman.
10. President Delivers State of the Union Address. *Welcome to the White House*. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>
11. Schaffner, C. (2012). Intercultural Intertextuality as a Translation Phenomenon. *Perspectives: Studies in Translatology*, 20(3), 345–364.
12. Surrey election seat Lib Dems are bidding to turn yellow. *SurreyLive*. URL: <https://www.getsurrey.co.uk/news/surrey-news/key-surrey-blue-wall-election-22625140>
13. Venuti, L. (2009). *Translation, Intertextuali*.

REFERENCES

1. Havryliuk A.P. Metafora, yii pryroda ta rol u movi ta movlenni. [Metaphor, its nature and role in language and speech.] *Bulletin of NTUU “KPI”. Series: Philology. Pedagogy. Coll. of science works* 2013. No. 2. pp. 29–33. [in Ukrainian]
2. Yeshchenko T.A. Lnhvistychnyi analiz tekstu [Linguistic analysis of the text]: study guide / T.A. Yeshchenko. K.: VC “Akademiiia”, 2009. 264 p. [in Ukrainian]
3. Lysenko O. M. Metafora yak obiektnaukovykh studii. Lnhvistychni doslidzhennia [Metaphor as an object of scientific studies. Linguistic studies], 2017. pp. 22–29. [in Ukrainian]
4. The official website of The Guardian newspaper [Electronic resource]. Access mode: <https://www.theguardian.com/uk>
5. The official website of The New York Times newspaper [Electronic resource]. Access mode: <https://www.nytimes.com>
6. Shepel Yu. A. Metafora ta yii semiotychnyi kontekst [Metaphor and its semiotic context]: materials of the scientific-practical seminar: theses added Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2017. pp. 12–19. [in Ukrainian]
7. Alawi, N. (2010). Intertextuality and Literary Translation between Arabic and English. *An-Najah Univ. J. of Res. (Humanities)*, 24(8), 2437–2456.
8. Chevalier-Karfis C. Why is Honi Soit Qui Mal Y Pense on the UK Monarch's Coat of Arms?. *ThoughtCo*. URL: <https://www.thoughtco.com/honi-soit-qui-mal-y-pense-1368779>
9. Hatim, B., & Mason, I. (1990). *Discourse and the translator*. New York : Longman.
10. President Delivers State of the Union Address. *Welcome to the White House*. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>
11. Schaffner, C. (2012). Intercultural Intertextuality as a Translation Phenomenon. *Perspectives: Studies in Translatology*, 20(3), 345–364.
12. Surrey election seat Lib Dems are bidding to turn yellow. *SurreyLive*. URL: <https://www.getsurrey.co.uk/news/surrey-news/key-surrey-blue-wall-election-22625140>
13. Venuti, L. (2009). *Translation, Intertextuali*.